

MEMORIAL
General Marii Wittek

adres
-691 Olsztyn

LWP

Zdj. rel.

Str.

ROMANÓW Maria

Zam. Franckowska (1948)

1903/usk
1

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI — ROMANOW Maria
z au. Frankolaska

T. 1903/wsk

I/1. Relacja k. 2, 5. 1-4

I/2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —

I/3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące osoby relatora —

II. Materiały uzupełniające relację k. 4, 5. 1-6

III/1 — Materiały dotyczące rodziny relatora —

III/2 — Materiały dotyczące ogólnie okresu przed 1939 r. —

III/3 — Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —

III/4 — Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —

III/5 — inne. —

IV. Korespondencja —

V. Nazwiskowe karty informacyjne

VI. Fotografie *brak*

I/1 Relacja

- Schemat relacji o wojennej służbie kobiet-soldatki w I i II Armii WP w latach 1939-1945, 1998, mps, rkps, oryg., k. 2, s. 1-4.

3/1/11 20/6

**Schemat relacji o wojennej służbie kobiet-żołnierzy
W I i II Armii Wojska Polskiego
w latach 1939-1945**

Relację można sporządzić również w sposób opisowy uwzględniając punkty schematu ale nie rozdzielając opisu na poszczególne punkty.

I. DANE OSOBOWE

1. Nazwisko (także panięskie z datą zmiany), imiona

Frankowska, Romanów 1948, Maria

2. Data i miejsce urodzenia (w przypadku wsi podać powiat)

06.01.1915 Wańkowice pow. Rutki woj. lwowskie

3. Imiona rodziców, nazwisko panięskie matki, dane o ich pracy zawodowej i społecznej

JAN, ANNA - rodziców straciłam będąc dzieckiem

4. Obecny adres składającej relację, nr telefonu

10-691 Obrzyn ul.

II. DANE ŚRODOWISKOWE

1. Wykształcenie (nazwy szkół i lata ich ukończenia)

podstawowe

2. Miejsce zamieszkania przed 1939 rokiem .

Wańkowice, Sambor, Lwów

3. Czym zajmowała się przed 1939 rokiem (nauka, praca-jaka?)

dziewięcioletnie przedszkole u ciotki przy wyprawianiu gosi, a od 10 roku życia pracowałam jako służąca u obcych ludzi w Samborze i we Lwowie

4. Przynależność do ZHP, PCK, PWK, ZMW, Sodaliczja Mariańska

III. UDZIAŁ W KAMPANII WRZEŚNIOWEJ 1939 ROKU

Przydział, funkcja, służba wojskowa lub udział w obronie cywilnej, służba sanitarna

IV. DANE Z OKRESU LAT 1939-1945

Nauka, praca, udział w konspiracji (jakiej?)

1/1/2
Po wkroczeniu wojsk radzieckich do Stalowej w 1944 roku
byłam admistratorką w II szpitalu podfrontowym

1. Kiedy i w jakich okolicznościach znalazła się w ZSRR? (wywiezienie, aresztowanie, ewakuacja, miejsce pobytu – charakter pracy)

2. Moja droga do wojska polskiego (mobilizacja- podać przez kogo zmobilizowana i kiedy, zaciąg ochotniczy)

Zgłosiłam się jako ochotniczka

Wcielona RKM Nisko - 27.08.44 do 3 pułku przedoty
zapasowy

3. Data rozpoczęcia służby w wojsku i data zdemobilizowania

27.08.44. 3 pułk zapasowy 3 baon strzel. demobilizacja 07.11.45

4. Nazwy kolejnych jednostek, w których odbywała służbę wojskową

3 pułk przedoty zapasowy 3 baon strzelców

5. Jakie wykonywała zadania i jakie zajmowała stanowiska lub funkcje w wojsku

zastępca rzędy pułku

6. Jakie przeszła przeszkolenie w wojsku (szkoły, kursy, itp.)

podstawowe przeszkolenie wojskowe

+ mendedyczna praca przy brudnej i zawieszanej brzołiznie

7. W jakich bitwach brała udział (miejsce, data, odniesione rany i kontuzje, gdzie i kiedy?)

Mogdanek - 24.12.44 ranna podczas niemieckiego nalotu

8. Stopień wojskowy w chwili demobilizacji (data ostatniego awansu)

szeregowy

9. Odznaczenia bojowe, państwowe i społeczne

- Brązowy medal „sity zbrojne w służbie ojczyzny” - 19.10.1970, - Ministerstwo Obrony Narodowej
- medal „Złoty Walec” 1945 - 10.12.1980, Prez. Rady Państwa N. JARUZELSKI
- dyplom uznania za długoletnią i menajannipracę 12.10.72 Dowódca JW.2321

V. ŻYCIORYS POWOJENNY

1. Dalsze kształcenie się. Warunki rodzinne. Praca zawodowa i działalność społeczna. Wpływ służby wojskowej na życie powojenne. (Jest bardzo pożądane nadsyłanie oddzielnych wspomnień przedstawiających losy wojenne i powojenne)

Uczestniczyłam w zawodach strzeleckich cyklicznych, gdzie odnotowałam spore osiągnięcia, gdyż mam kilka dyplomów i nagrody za zajęcie pierwszego miejsca w strzelaniu.

Ponadto pracowałam w wojsku od demobilizacji aż do wieku emerytalnego. Po demobilizacji dostałam knotę w Ostymie. W 1948. wyszłam za męża za dworaka, który służył w tym samym 50 pułku piechoty. W 1949 r. razem z prakiem przekwaterowali nas do Łobzowa Warmińskiego. Pracowałam w kantonie gdzie wyjeżdżaliśmy razem z mężem (z żołnierz zawodowy) co roku na poligon od maja do października. Po śmierci męża 1964. pracowałam przy nosku i wychowywałam syna.

2. Z jakimi trudnościami życiowymi borykała się bezpośrednio po wyjściu z wojska, czy korzystała z pomocy władz państwowych czy społecznych?

Po śmierci męża w 1964. głównym moim celem było wychowanie syna, który miał dopiero 7 lat. Zrobiłam co w mojej mocy ażeby przekwaterował się do Ostymie, ażeby syn zdobył wykształcenie. W tym bardzo mi pomógł dowódca oddziału warszawskiego

3. Obecne źródło utrzymania (emerytura, renta z ogólnego stanu zdrowia, renta inwalidy wojennego, renta rolna, renta wdowia, proszę uwzględnić grupy inwalidztwa)

renta po mężu

4. Obecny stan zdrowia inwalidka

ostma, zawroty głowy, zaniki pamięci ogólnie bardzo źle się czuję

II Materiały uzupełniające relację

- Ankieta o losach kombatantek oprac. przez J. Kwołkowską, W-wa 1967, mps, rkps, oryg., k. 4, s. 1-6.

20/E

Irena Królikowska
Warszawa 10, ul. Sempołowskiej 3 m.25.

Warszawa, dnia1967r.

277

A N K I E T A

Zamierzam napisać pracę o losach kombatantek po wojnie. Jako jedna spośród Was, pragnę poznać historię Waszego życia, która pomoże mi zbadać wpływ służby wojskowej kobiet na ich późniejszą pozycję w społeczeństwie i rodzinie. Proszę więc uprzejmie o szczerą odpowiedź na postawione niżej pytania, ewentualnie dołączenie na osobnej kartce swego życiorysu. Jeżeli pragniecie pozostać nieznane, ankiety można nie podpisywać lub podać tylko wybrany pseudonim. Mile widziane wszelkie zdjęcia, które po wykorzystaniu, na życzenie adresatki, mogą być zwrócone.

Z góry dziękuję za współpracę.

1. Po demobilizacji osiedliłaś się: / odpowiednie podkreśl/
w mieście stołecznym,
w mieście wojewódzkim,
w mieście powiatowym,
w małym miasteczku,
na wsi,
w osiedlu.

Dlaczego:

2. Opisz pokrótce warunki, w jakich odbywał się Twój start życiowy po zdemobilizowaniu:

no konta.

3. Start ten wydatnie ułatwiła Ci : rodzina,
 przyjaciele,
 państwo,
 społeczeństwo,
 instytucje społeczne,
radziłaś sobie całkowicie samodzielnie. /odpowiednie podkreśl/

4. Czy rozpoczęłaś naukę po zdemobilizowaniu:
 tak,
 nie.
Jeżeli tak , to dlaczego uważałaś to za konieczne:

5. Rozpoczęłaś naukę - doksztalcanie się:
- już w roku 1945,
- kilka lat później, /kiedy/
- kilkanaście lat później,
- wcale nie uczyłaś się.

6. Jeśli rozpoczęłaś naukę, to czy:
- ukończyłaś szkołę podstawową, *Ukończyłam szkołę podstawową*
- " " " zawodową, *, nie ~~u~~ rozpoczęłam*
- " " " średnią ogólnokształcącą, *nauczki*
- " " " zawodową,
- wyższą.

7. Co zdecydowało o takim wyborze: *Nie rozpoczynalam nauki dlatego ze przedtem nie wymagano takich wyksztceń i prawi wozek można było pracować.*

Jeżeli przerwałaś naukę, to podaj przyczyny tej decyzji / ile klas ukończyłaś: *Przerwalam naukę gdyż nie miałam do tego wcale warunków. Ukończyłam siedem klas szkoły podstawowej.*

8. Podaj zawód , w jakim pracujesz: *Pracuje w Jednostce Wojskowej jako pracownik fizyczny*

a/ Ile zarabiasz / jakie masz gospodarstwo/ : *Zarabiam 1200 zł, nie posiadam gospodarstwa*

b/ Jakie posiadasz mieszkanie: *Pokój z kuchnią*

c/ Czy posiadasz: Telefon,
 radio,
 telewizor,
 adapter,
 pralkę,
 lodówkę,
 odkurzacz,
 inne;

Posiadam telewizor i pralkę.

9. Czy lubisz swoją pracę: tak,
nie.

✓ Dlaczego tak jest? Ponieważ czuje się przygnębiona ze swoich przeżyć i praca jest wogóle obojętną ciężką.

10. Czy fakt, że byłeś żołnierzem: Tak

- ułatwiał Ci - załatwianie spraw osobistych w urzędach,
- otrzymanie pracy,
- dostanie się do szkoły,
- otrzymania mieszkania,
- awans w pracy,
- nie miał żadnego wpływu,
- utrudniał,
- nie przyznawałaś się do tego.

Podaj ciekawsze przykłady ilustrujące powyższą odpowiedź:

✓ Wcale nie zwracali na to uwagi że byłam żołnierzem, gdy przysłałam do pośrednictwa pracy, gdyż po śmierci męża przeprowadziłam się do Obratyna a tu mi nikt nie pomógł z pomocą. Mieszkanie zawołałam jedynie Dworkoccy okręgu. Mimo że dobrze pracuję nie otrzymuję żadnych awansów i wcale nie jestem traktowana jak powstaniec traktowany być frontowy żołnierz.

11. Czy służba wojskowa wyrobiła w Tobie:

- poczucie własnej godności:	<u>Tak,</u>	<u>nie.</u>
- odwagę:	<u>tak,</u>	<u>nie.</u>
- wytrwałość w dążeniu do celu:	<u>tak,</u>	<u>nie.</u>

Czy możesz poprzeć to jakimiś przykładami:

✓ Nie jestem pewna czy służba wojskowa wyrobiła we mnie odwagę lecz myślę że tak myślę też że wyrobiła we mnie poczucie własnej godności i wytrwałość w dążeniu do celu.

12. Czy jesteś zadowolona ze swych osiągnięć: - osobistych tak, nie.
- zawodowych tak, nie.
- społecznych tak, nie.
- naukowych tak, nie.
- małżeńskich tak, nie.
- towarzyskich tak, nie.

13. Czy utrzymujesz więź z kombatantkami :
Tak, nie.

Dlaczego:

✓ Golyz należę do Zbawiciela i tam oczywiście spotykam się z tymi, którzy byli tak jak i ja na froncie

14. Opisz swoje osiągnięcia w pracy:

✓ W pracy nie miałam żadnych osiągnięć.

15. Napisz , kiedy wyszłaś za mąż, czy małżeństwo jest udane, ile masz dzieci, w jakim wieku:

✓ Zamężni wyszłam 1936r. Obozem małżeństwo było udane. Z pierwszym mężem miałam troje dzieci, które zmarły a z drugim mężem miałam czworo dzieci z których żyje najmłodszy mający 13 lat.

16. Podaj, gdzie uczą się /uczyły się / Twoje dzieci:

Syn uczy się w Obzałymie w szkole nr.11.

- Jak kierowałaś ich losami:

Losem swego syna staram się kierować jak najlepiej.

- Czy nie zawiodły pokładanych w nich nadziei:

Tego jeszcze nie wiem.

17. Czy Twoja rodzina szczyli się tym, że byłeś żołnierzem:

- tak, bardzo,
- tak,
- jest obojętna,
- nie.

Zilustruj to przykładami:

Nie mam rodziny, tylko jednego syna, który ma 13 lat.

18. Czy swoją przeszłość żołnierską wspominasz z przyjemnością, czy z niechęcią:

Dlaczego tak jest:

Przeszłość żołnierską wspominam z przyjemnością gdyż to wszystko co robiłem, robiłem dla Ojczyzny.

a/ czy uważasz, że służba wojskowa wpłynęła ujemnie na Twoją kobiecość?

Podaj przykłady: Służba wojskowa wpłynęła na mnie ujemnie gdyż trzeba było ciężko pracować a dzisiaj nie ma za to wdzięczności i wynagrodzenia.

b/ czy uważasz, że służba wojskowa dała Ci jakieś szanse życiowe?

Podaj przykłady:

Służba wojskowa nie dała mi żadnych szans życiowych.

c/ czy ktoś Ci wytykał w sposób przykry okres służby wojskowej?

Podaj przykłady: Nie.

19. Czy Twoja córka /dzisiejsza młodzież/ byłaby, Twoim zdaniem, zdolna pójść w Twoje ślady, gdyby zaszła tego potrzeba?

Mam syna, który w razie potrzeby na pewno by poszedł w moje ślady.

20. Podaj:

a/ Ile miałś lat w chwili mobilizacji: 29 lat

b/ Jakie miałś wykształcenie?

Miałem wykształcenie tylko re. szkoły

c/ Gdzie mieszkałś przed wojną:

- miasto stołeczne,
- miasto wojewódzkie,
- miasto powiatowe,
- miasteczko,
- wieś,
- osiedle.

podstawowej

d/ Gdzie mieszkałś przed mobilizacją?

W Starowej Woli.

e/ Gdzie pracowałś?

W fabryce.

f/ W jakim stopniu wojskowym opuściłś wojsko?

W stopniu szeregowca.

g/ Jakie otrzymałś odznaczenia i kiedy?

Otrzymałem jedynie dyplom - „Grudniak”

21. Czy chciałabyś coś jeszcze od siebie dodać:

Jeszcze raz dziękuję Ci za udzielenie pomocy w tej pracy.

II 7 20/6

2) Opisuję swoje przeżycia po zdemobilizowaniu.

244

Nie mając nikogo z rodziny, nie wiedziałam co mam zrobić ale gdy byłam na Mojdelunku w dziesięcym zapasowym zapasowym szwadronie swego męża. W 45 r. zostałam zwolniona z wojska. Mąż namówił mnie abym pozostała na tych terenach (w Obsztynie) i w 1947 r. pobraliśmy się. Byłam szczęśliwa z mężem do 62 r. gdyż zachorował na rakotwór i w 62 r. zwolnił się z wojska i chorował przez 2 lata leżąc w domu ponieważ nie chciał iść do szpitala. Miesiąc przed śmiercią pojechał do szpitala w Obsztynie. 64 r. mąż zmarł. Po śmierci męża zostałam zupełnie uzynowiona, gdyż znajdowałam się w ciężkich warunkach. Jest mi bardzo przykro że mój wyśtużył w wojsku 25 lat i ja cały czas pracuję w instytucjach wojskowych a mimo to po męża śmierci płacę cywilnej stawki, która wynosi na pokoj z kuchnią 265 zł.

Bardzo przepraszałam że tak długo nie odpisywałam.

T. 1903/wsk

LWP

ROMANÓW Maria
zam. Frankowska

— V Nazwiskowe karty informacyjne

i

T. 1903/usk

ZSR-LWF

2 fot. grup

FRANKOWSKA Maria
z d. Romanów

Zródło informacji:

Relacja własna
Ankieta Anonimowa
Przeżycia po demobilizacji.

Złożono:

Archiwum Pomorskie A.K.
87-100 Toruń ul. W.Garbary 2.

I.Król./99

20/6

2

T. 1903/15K

ZSRR-LWP

FRANKOWSKA Maria

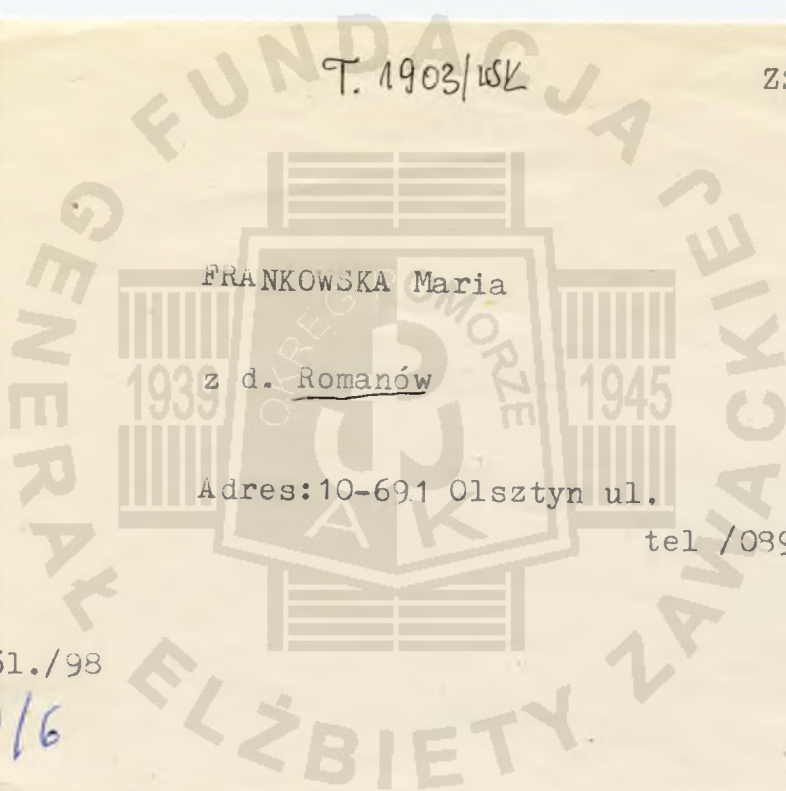
z d. Romanów

Adres: 10-691 Olsztyn ul.

tel /039/

I. Król./98

20/6

ROMANÓW Maria

